

Procjenjivanje učenika, nastavnika i škola

Radni materijal 5: Procjenjivanje učenika – uticaj procjenjivanja na samospoznaju

Procjenjivanje u školovanju je izrazito široko područje. Ne utiče samo na vidljive eksplicitne kategorije poput učenikovih kvalifikacija, njegovog položaja u društvu na osnovu ocjena, te akademske karijere kao rezultat istih, već djeluje i na ostale aspekte unutar samog pojedinca kao što su slika o samom sebi, samopoštovanje i opća spoznaja o vlastitim sposobnostima i sposobnostima. Škola igra veliku ulogu u spoznavanju vlastitih sposobnosti, a njen neposredni uticaj zavisi od načina procjenjivanja koji se odabire i provodi.

Društveni kriterij

Zbog društvenog konteksta unutar kojeg se učenje u školi odvija, upotreba društvenog kriterija kao mjerila uspjeha može pružiti neophodne informacije o nivou i količini sposobnosti učenika u uporedbi s ostatkom razreda. Procjene sposobnosti iz komparativne društvene perspektive imaju snažan uticaj na stvaranju slike o samom sebi i samospoznaju učenika.

Individualni kriterij

Upotreba individualnog kriterija podrazumijeva međusobno upoređivanje intraindividualnih razlika. Koja je razika između sadašnjih učenikovih postignuća u obrazovanju za demokratiju i ljudska prava i onih prošlog mjeseca? U ovom slučaju se koristi privremena uporedba. Mlađi učenici su posebno skloniji tom kriteriju kao sredstvu provjeravanja. Bilježi se količina “dodane vrijednosti” tokom određenog vremenskog perioda, što učeniku omogućava dobijanje povratnih informacija o rasponu vlastitih postignuća, kao i povećavanju ili smanjivanju istog. Uspjeh jednog učenika se ne upoređuje s uspjehom ostalih. Procjena napretka je u fokusu interesa. Ovaj način procjenjivanja odgovara neformalnim procesima učenja koji se odvijaju i van školskih granica, gdje učenik autonomno procjenjuje vlastite sposobnosti.

Objektivni kriterij

Akademsko postignuće se upoređuje s ciljem učenja; individualni napredak sa realno ostvarivim ciljevima. Ovaj način procjenjivanja predstavlja kriterij baziran na postignutim ciljevima i daje informacije o metodama postizanja tih ciljeva definisanih kao savršeno postignuće. Upoređivanje uspjeha pojedinog učenika s napretkom ostalih ovdje ne igra ulogu. Testovi su usmjereni prema jasno utvrđenim ciljevima i mjere postignuće u odnosu na određenu karakteristiku koju je odredio nastavnik. To također znači da nastavnik mora postaviti i predstaviti ciljeve kojima učenici u svojim postignućima moraju težiti. Upravo se zbog toga, postignuća jednog učenika neće upoređivati s onima ostalih. Razna istraživanja na ovom području pokazala su da društveni procesi upoređivanja između učenika započinju tek kad u procjenjivanju ne postoji objektivni kriterij.

Koji su rezultati ove rasprave? Želi li nastavnik učvrstiti sliku i samospoznaju svojih učenika, procjenjivanje bi trebalo slijediti objektivni kriterij. Ciljevi koje je nastavnik odredio moraju biti jasni i dobro objašnjeni učenicima.